

בריאות לפני הכל" או "העיקר" "הפרנסה"?

בריאות, כסף או דיור? • מחקר של 'המכון החרדי' בדק מה באמת חשוב לתושבי ישראל; "בריאות" נתפסת כפן המשמעותי ביותר בקרב כל המגזרים, לעומת "הכנסה ומצב כלכלי" – שאינה מדורגת גבוה יחסית בסדר העדיפויות • וגם: מה ההבדלים בין החרדיים לחילוניים?

דוד שלומוביץ 21.05.2019

מה רוצים החרדים? אילוסטרציה | צילום: יונתן סינדל, פלאש 90

מול גל גואה של פרסומים מוטים בתקופה האחרונה המנסים להציג את החרדים באור בלתי הולם – אולי בעקבות ההצלחה בבחירות – מתפרסם כעת מחקר שנערך ב'מכון החרדי למחקרי מדיניות' מה באמת חשוב לנו בחיים – בריאות, כסף, או אולי דווקא דיור הולם.

המחקר שנערך על ידי ניצה (קלינר) קסיר, המשנה ליו"ר המכון החרדי למחקרי מדיניות, דמיטרי רומנוב, עמית

מחקר במכון, ואסף צחור-שי, חוקר בכיר במכון, בחן את סדרי העדיפויות של שלוש אוכלוסיות שונות בישראל – חרדים, יהודים לא-חרדים וערבים – כמו גם את שביעות הרצון מהם.

במחקר נבדקו 10 תחומים מרכזיים המשפיעים מהותית על חיינו: בריאות, רווחה אישית וחיי משפחה, חינוך והשכלה, הכנסה ומצב כלכלי, תעסוקה, דיור, חיי קהילה וחברה, ביטחון אישי וחשיפה לפשיעה, איכות הסביבה ותשתיות ציבוריות (תחבורה, פיתוח באיזור המגורים ('וכד).

מהמחקר, שכלל סקר מקיף בקרב כ-1,200 נשאלים, עולה, כי למרות השוני המובהק באורח החיים – יש דמיון רב בין ההעדפות של חרדים ויהודים לא-חרדים: ששת התחומים החשובים ביותר עבורם מדורגים באותו הסדר: בריאות, רווחה אישית וחיי משפחה, חינוך והשכלה, הכנסה ומצב כלכלי, תעסוקה ודיור.

לעומת זאת, בחברה הערבית, סדר חשיבות התחומים מעט שונה; הנשאלים אמנם דירגו את הבריאות כתחום החשוב בחיים, אך במקביל – "חינוך והשכלה" ו"תעסוקה" צוינו במיקום גבוה יותר, ואילו "רווחה אישית וחיי משפחה", תחום שדורג במקום ה-2 מבחינת רמת החשיבות שלו בקרב הנשאלים החרדים והיהודים לא-חרדים, זכה רק למקום ה-7 בחשיבותו באוכלוסייה הערבית.

תוצאות המחקר מבליטות גם הבדל מגדרי מעניין, ומראות כי נשים וגברים מייחסים חשיבות שונה לתחומים שונים. החוקרים מסבירים כי "תוצאות המחקר מראות כי נשים מייחסות חשיבות גבוהה יותר לתחומי הבריאות והרווחה האישית, מאשר הגברים, בכל קבוצות האוכלוסייה. לצד זאת, גברים מייחסים לתחום התשתיות הציבוריות חשיבות גבוהה יותר מאשר הנשים.

השונות הגדולה ביותר בין נשים לגברים בדירוג חשיבות תחומי החיים מתקיימת בקרב חרדים; הנשים מאוכלוסייה זו דירגו את תחומי הבריאות והרווחה האישית גבוה יותר, אך בתחומי ההכנסה, חיי הקהילה והחברה והתשתיות הציבוריות – דירוג הגברים החרדים גבוה מזה של הנשים. הפערים הגדולים יחסית עשויים להיות טמונים בשונות תרבותית גדולה יותר בין המינים בתוך החברה החרדית, ובפרט כתוצאה ממערכות חינוך נפרדות "ותפקידים מגדריים שונים בתא המשפחתי".

כאשר בוחנים את שיעורי שבעי הרצון מהתחומים השונים לפי גיל, ניתן לראות כי ברוב תחומי החיים, צעירים (20–44) פחות מרוצים ממצבם בהשוואה לבני 45–64. בקרב חרדים, פחות צעירים מרוצים ממצבם בהשוואה למבוגרים, בעיקר בתחומים החומריים ((הכנסה ומצב כלכלי, תעסוקה ודירוג

בנוסף, נמצא כי בכל קבוצות האוכלוסייה קיים קשר חיובי בין החשיבות המוענקת לתחומים ושביעות הרצון מהם. כאשר תחום הוא בעל חשיבות רבה יותר, מושקעים בו משאבים המביאים לשביעות רצון גבוהה יותר ממנו. עוצמת הקשר משתנה בין קבוצות האוכלוסייה והיא חלשה ביותר בקרב האוכלוסייה החרדית, כתוצאה מגישה חיובית יותר לחיים בהשוואה לאוכלוסיות האחרות, שאינה תמיד קשורה למצב אובייקטיבי טוב יותר

מה חשוב לחרדים?

אם כן, מה חשוב לנו, החרדים, בחיים, על פי הסקר? הרשימה היא בסדר יורד: בריאות 8.6 (בציבור הכללי 8.9), רווחה אישית וחיי משפחה 7.4 (7.1), חינוך והשכלה 7.3 (6.9), הכנסה ומצב כלכלי 6.9 (6.5), תעסוקה 5.8 (6.3) ודירוג 5.6 (5.3). מספרים ממש קרובים בין שני המגזרים החיים כאילו משני עברי המתרס.

ומה הכי פחות חשוב לנו בחיים? את החרדים הכי פחות מעניין איכות הסביבה 2.5. ברור שאין זה אומר שהם לא אמונים על "תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי". (קהלת רבה, ז', י"ג). אלא שבאופן פרדוקסלי נושאים של איכות הסביבה תמיד באו עם קידוש הסביבה על חשבון האדם. מאידך גם במגזר הכללי לא רואים להיטות גדולה לנושא והוא מקבל רק 2.9

המעניין הוא שלמרות שאיכות הסביבה נמצא במקום דומה בין המגזרים הרי שבמדד שביעות הרצון יש פער של 11% לטובת המגזר החרדי. 47% מרוצים במגזר החרדי מאיכות הסביבה בסביבתם, לעומת רק 38% במגזר הכללי.

שלושת התחומים האחרונים מקבלים גם הם מספרים קרובים: שביעות הרצון מתשתיות ציבוריות במגזר החרדי עומד על 2.7 והמספר זהה במגזר הכללי. ביטחון אישי וחשיפה (לפשיעה 3.7 4.4) וחיי קהילה וחברה 4.3 4.0).

פערים נוספים בין מדדי שביעות הרצון ניתן למצוא בתחומים נוספים. הפער הגדול ביותר נמצא בתחום הכואב ביותר, תחום הדיור. בעוד 74% מהמגזר הכללי מרוצים מתחום הדיור, רק 59% מהמגזר החרדי מרוצים מתחום זה. ניתן לומר שזאת קריאת כיוון עבור אנשי הציבור: הבו לנו דיור הולם.

פער דומה קיים בהכנסה ומצב כלכלי. 74% מרוצים ממצבם במגזר הכללי לעומת רק 60% מהמגזר החרדי ובתחום התעסוקה הפער 81% לעומת 71% לטובת המגזר הכללי. פער זה עומד למבחן שוב ושוב כאשר נשלחים למקומות עבודה בציבור הכללי קורות חיים של חרדי וחילוני עם נתונים דומים, רוב החברות לא ייקחו אליהם את החרדי.

רק בשלושה תחומים בלבד המגזר החרדי מרוצה יותר אולם בפער נמוך במיוחד, האחד הוא כאמור איכות הסביבה 47% לעומת 38%. האחרים הם: חיי קהילה וחברה 76% (71%) וביטחון 64% לעומת 59% למגזר הכללי.

המחקר השונה

רגע לפני שנסיים נספר לכם על מחקר שפורסם לפני כחצי שנה, גם הוא של המכון החרדי למחקרי מדיניות והנתונים בו קצת שונים או אולי, לכאורה, הפוכים.

בסקר הקודם, עמד שיעור המרוצים ממצבם הכלכלי בקרב החרדים על 71%, לעומת 63% בלבד בקרב היהודים הלא חרדים. דבר זה נוגד לכאורה את הסקר העכשווי בפרמטר העוסק בהכנסה ומצב כלכלי. שימו לב לנתונים, 74% מרוצים ממצבם במגזר הכללי, לעומת רק 60% מהמגזר החרדי. איך הדברים מסתדרים?

את השאלה הפנינו לתומר המבורסקי שותף ויועץ תקשורת בכיר ב'רימון-כהן' האמונים על יחסי הציבור של 'המכון החרדי למחקרי מדיניות'. הוא ביקש שהות לבדוק את הנתונים וחזר עם התשובה הבאה: "אין מדובר בסתירה, מדובר בשאלות שונות: האחת עוסקת רק במצב הכלכלי והשנייה גם בהכנסה. לא מפתיע שכאשר מכניסים לשאלה גם התייחסות להכנסה" (התוצאות בקרב החרדים פחות חיוביות (ואצל היהודים הלא-חרדים יותר טובות).

גם לאחר התשובה המנומקת אין ספק שמדובר כאן בנתון מעניין ופרדוקסלי, כאשר הפער בין שתי ההשוואות עומד על 11 אחוזים, אך הם מייצגים לכאורה דבר והיפוכו.

באופן כללי האדם החרדי מרוצה ממצבו הכלכלי השוטף (71%), עד שמגיעים לדבר אתו על כסף (60%). הסתירה עונה לכאורה על ההגדרה, "יש לו מנה רוצה מאתיים". האדם החרדי שמח בחלקו ומרוצה באופן כללי ממצבו, אולם ברור שאם הוא יישאל האם הוא מרוצה מהכנסתו הוא יאמר שהיה רוצה להרוויח יותר

היהודי הלא חרדי, לעומת זאת, מרוצה מהכנסתו באופן כללי (74%), עד ששואלים אותו על מצבו הכלכלי השוטף (63%). כאן זה כבר "אוהב כסף לא ישבע כסף". ברור לחלוטין שהיהודי הלא חרדי מרוויח יותר מעמיתו החרדי, אולם האם ההכנסה מספיקה לו? על פי הסקר, נראה שבהחלט לא

תגיות: בריאות, דיור, המכון החרדי למחקרי מדיניות, חילונים, חרדים, כסף, לא חרדים, מחקר, ניצה (קלינר) קסיב, סקב, ערבים, פרנסה, תעסוקה